

КОНЦЕПТУАЛЬНО-ДОКТРИНАЛЬНІ ЗАСАДИ БАГАТОСТОРОННЬОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ІНДОНЕЗІЇ

Анотація. Демократизація внутрішньої політики та значне економічне зростання Індонезії з 2004 року вплинуло на переосмислення керівництвом місця держави у світі та перегляд зовнішньополітичної стратегії. Результатом цього стало визнання наявності в Індонезії глобальних інтересів та бажання брати участь у вирішенні глобальних проблем поряд з виконанням звичної для неї ролі регіонального лідера. Формулювання зовнішньополітичних завдань в період президенства Сусіло Юдхойоно і Джоко Відодо зумовлює важливість комплексного з'ясування у даній статті засад багатостороннього співробітництва як прояву інтернаціоналізму у зовнішній політиці Індонезії, яка є зростаючою середньою державою.

Ключові слова: зовнішня політика Індонезії, багатостороннє співробітництво, міжнародні інститути, середня держава, інтернаціоналізм.

Abstract. Democratization of domestic politics and Indonesia's significant economic growth since 2004 have contributed to rethinking the country's position in the world and reviewing its foreign policy strategy. The result was the recognition of Indonesia's global interests and its desire to participate in solving global problems, along with the fulfillment of its usual role as a regional leader. The formulation of foreign policy tasks during the presidency of Susilo Yudhoyono and Joko Widodo predetermines the importance of comprehensive clarification of

* Аспірантка кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: д.і.н., проф. Матвієнко В.М.

the foundations of multilateralism as the expression of internationalism in Indonesia's foreign policy which is an emerging middle power.

Key words: *Indonesia's foreign policy, multilateral cooperation, international institutions, middle power, internationalism.*

Аннотация. *Демократизация внутренней политики и значительный экономический рост Индонезии с 2004 года повлияли на переосмысление руководством места государства в мире и пересмотр внешнеполитической стратегии. Результатом этого стало признание наличия в Индонезии глобальных интересов и желания участвовать в решении глобальных проблем наряду с выполнением привычной для нее роли регионального лидера. Формулировка внешнеполитических задач в период президентства Сусило Юдхойоно и Джоко Видодо предопределяет важность комплексного выяснения в данной статье основ многостороннего сотрудничества как проявления интернационализма во внешней политике Индонезии, которая является растущим государством средней силы.*

Ключевые слова: *внешняя политика Индонезии, многостороннее сотрудничество, международные институты, государство средней силы, интернационализм.*

Постановка проблеми. Впродовж усього періоду свого існування як незалежної держави Індонезія регулярно висловлює своє ідеалістичне бачення ролі міжнародних інститутів як таких, що можуть надавати переваги одночасно як промислово розвиненим державам, так і новим державам, що розвиваються. Адміністрації, які змінювали одна одну протягом 1998-2018 рр., вживали заходів для реформування політичних та економічних засад держави, висуваючи претензії на вищий статус Індонезії в міжнародній системі як третьої найбільшої демократії світу. Дослідження особливостей політики Індонезії в міжнародних форматах багатостороннього

співробітництва неможливе без аналізу основних зовнішньополітичних підходів держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій продемонстрував наявність значного обсягу наукових праць, присвячених сучасній політиці багатостороннього співробітництва Індонезії. Однак, дані дослідження торкаються лише окремих практичних аспектів політики Індонезії в регіональних і глобальних структурах міжнародного співробітництва. Серед них відзначимо: Хермавана Ю. та Индрасварі Р. [1], Росайдіна М. [2], Хутабарата Л. [3], Себастьяна Л. [4], Сантікаджайа А. [5].

Виділення невирішених раніше частинами загальної проблеми. Актуальним постає питання комплексного концептуально-доктринального обґрунтування важливості багатосторонності для зовнішньої політики Індонезії.

Формулювання цілей статті. Шляхом аналізу концепцій і стратегій зовнішньої політики Індонезії та відповідних зовнішньополітичних документів у статті з'ясовуються причини актуалізації та основні засади багатосторонності як основного інструменту реалізації Індонезією стратегії середньої держави на регіональному та глобальному рівнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Незважаючи на те, що Індонезія пройшла декілька етапів свого політичного розвитку, національні інтереси в цілому залишались незмінними і лише частково трансформувались у ході внутрішньополітичних перетворень та під впливом змін у зовнішньополітичному середовищі. Така особливість відобразилась у зовнішньополітичній стратегії держави, в тому числі і щодо багатостороннього співробітництва. Основним правовим документом, на якій формується зовнішня політика Індонезії, є Конституція 1945 року, яка діє з поправками до сьогодні. В ній чітко вказується зобов'язання держави долучатись до створення світового порядку на принципах свободи, миру, безпеки та соціальної справедливості [6].

Також в преамбулі Конституції зазначаються п'ять принципів «Панчасила», які залишаються незмінним філософським фундаментом зовнішньої та внутрішньої політики Індонезії: віра в єдиного бога; справедлива і цивілізована гуманність; національна єдність; демократія, заснована на принципах консультацій і представництва; соціальна справедливість [7]. Особливість Індонезії полягає в тому, що вона не є світською державою, але поряд з тим релігійна основа індонезійської державності не пов'язана з жодною існуючою в країні релігією, в тому числі з ісламом. Відтак, «Панчасила» становить собою найбільш прийнятну програму дій з соціально-політичного розвитку держави з особливим географічним розташуванням та поліетнічним складом населення з переважаючою кількістю мусульман.

Окрім цього, фундаментальною основою співробітництва Індонезії з іншими державами є «вільна та активна» зовнішньополітична доктрина, закладена першим віце-президентом країни М. Хаттою у 1948 р. Вона ставить наголос на позаблоковий статус Індонезії і дозволяє країні проводити багатовекторну дипломатію, відстоюючи власну позицію щодо міжнародних проблем. Ця доктрина покликана задовольняти національні інтереси і поряд з тим підштовхувати Індонезію до співпраці з іншими державами для ліквідації колоніалізму та імперіалізму у всіх формах для збереження миру у світі та соціальної справедливості [8]. Тобто, така політика має гарантувати внутрішню, регіональну і глобальну стабільність як передумову національному розвитку, а також захищати територіальну цілісність, громадян держави і національні промислові підприємства за кордоном.

Важливим є закон Індонезії №37 1999 року «Про зовнішні зносини», в якому зазначається, що Індонезія як суверенна держава буде зовнішні зв'язки на принципах рівності, взаємної поваги та невтручання у внутрішні справи, у повній відповідності з принципами «Панчасила» та Конституцією. Також в ньому розкривається зміст «вільної і активної» зовнішньополітичної доктрини на початку XXI ст. Підкреслюється, що це не політика

нейтралітету, а вільний зовнішньополітичний курс стосовно міжнародних проблем, не зв'язаний з жодною зі світових сил чи угруповань. Незалежна і активна зовнішня політика повинна робити аналітичний і практичний внесок у розв'язання суперечок, конфліктів та інших міжнародних проблем [9].

У законі також йдеться про те, що Індонезія у своїй зовнішньополітичній діяльності дотримується загальновизнаних міжнародних правил, що випливають з підписаних державою Статуту ООН, міжнародних конвенцій та угод, і дається визначення зовнішніх зносин як міжнародних зв'язків не лише урядових органів в центрі та на місцях, а й неурядових організацій різних видів діяльності і окремих громадян. Підкреслюється, що дипломатична діяльність повинна бути активною і креативною, будуватись на твердих переконаннях, але поряд з тим бути раціональною і гнучкою [10].

Падіння у 1998 р. авторитарного військово-бюрократичного режиму Сухарто під впливом різкого загострення політичної ситуації в державі та економічної кризи в Південно-Східній Азії у 1997-1998 рр. започаткувало перехідний період в історії розвитку Індонезії. Були здійснені демократичні перетворення в структурі та способі формування і функціонування державних органів. Вважається, що перехід від авторитаризму до демократії завершився до 2004 р., коли були прийняті поправки до Конституції, проведені всезагальні вибори у вищі органи влади та перші прямі вибори президента. З 2004 р. перестав прийматись документ «Основні напрямки державної політики», який до цього визначав в цілому зовнішньополітичний курс Індонезії і ухвалювався на п'ять років вищим законодавчим органом держави – Народним консультативним конгресом [11].

Зовнішня політика Індонезії в період «реформації» формувалась під впливом складних внутрішніх процесів і характеризувалась зниженням активності держави на регіональному та міжнародному рівнях. Президентство Ю.Хабібі та А.Вахіда було позначене необхідністю відновлення насамперед внутрішнього економічного, політичного і соціального розвитку держави на

протипагу участі у вирішенні глобальних проблем. Лише під час перебування при владі М.Сукарнопутрі Індонезія почала приділяти увагу регіональним політичним процесам, намагаючись відновити своє лідерство в регіоні через створення Спільноти АСЕАН та прийняття Статуту організації [10].

Зовнішня політика Сусіло Бамбанг Юдхойоно суттєво відрізнялась від політики попередніх урядів, оскільки при її реалізації було взято на озброєння інтернаціоналізм, що означало підвищену активність Індонезії на глобальному рівні. У своїй промові перед Індонезійською радою з міжнародних справ 19 травня 2005 р. президент висловив декілька положень концептуального характеру. Зокрема, він заявив, що в Індонезії є три альтернативи в сучасному світі: стати об'єктом змін, слідувати за змінами або очолити цей процес. Індонезія повинна не лише належним чином реагувати на зміни, а й намагатись займати лідируюче становище на міжнародній арені. На його думку, зовнішня політика має базуватись на чотирьох основних принципах: конструктивність підходів, самобутність в сучасному вигляді, націоналізм і відмова від військових союзів з іншими державами. Вільна і активна зовнішня політика, на його думку, повинна відображати індонезійську специфіку націоналізму – відкритого, надійного, поміркованого, толерантного та зовнішньоорієнтованого, який має бути першопричиною інтернаціоналізму Індонезії [12]. Таким чином вільна і активна зовнішня політика Індонезії стосується як національних інтересів самої держави, так і міжнародного співтовариства.

Держава почала відігравати важливе значення практично у всіх міжнародних питаннях на зразок миру і безпеки, економіки і торгівлі, демократії і прав людини та зміни клімату. Новий президент націлив зовнішньополітичний курс на розширення геополітичного охоплення індонезійської дипломатії і формування більш позитивного її іміджу як демократичної країни з найбільшим у світі мусульманським населенням. Продовжувалась робота над зміцненням статусу Індонезії як посередника у вирішенні міжнародних конфліктів та ініціатора міжрелігійного діалогу [13].

Це стало підставою для охарактеризування індонезійської дипломатії цього періоду як дипломатії середньої держави або такої, що здійснюється з метою утвердження Індонезії в цьому статусі.

Президент Юдхойоно в ході першого терміну своїх повноважень (2004-2009) висунув «конструктивну стратегію зовнішньої політики». Вона передбачає три головні підходи до реалізації зовнішньополітичного курсу: 1) позитивне мислення при розв'язанні складних міжнародних проблем; 2) розсудливі міжнародні зв'язки; 3) гідний статус Індонезії на міжнародній арені на основі її внутрішньополітичних та дипломатичних успіхів. Тобто, під «конструктивною стратегією» розуміється володіння дипломатичним, інтелектуальним і емоційним потенціалом для вирішення складних зовнішньополітичних завдань. Індонезія, на думку Юдхойоно, має бути вирішувачем проблем, що передбачає зобов'язання працювати над створенням гармонійних міжнародних відносин, повномасштабного співробітництва, миру та універсальних цінностей [12].

За словами Цзян Джіда, дослідника Китайського інституту міжнародних досліджень, зважаючи на високий рівень зростання економіки і загалом стабільну політичну ситуацію, з приходом на пост президента Сусіло Юдхойоно Індонезія висунула ідею «дипломатії довіри» і проявила активність на регіональній та міжнародній арені, переслідуючи мету відновити статус впливової держави в Південно-Східній Азії. Дана зовнішньополітична стратегія проявилась у чотирьох сферах:

1) посилення своє ролі у справах АСЕАН. Індонезія відіграла керівну роль у побудові економічної, політико-безпекової і соціокультурної спільноти АСЕАН, посилювала зв'язки з сусідніми країнами, допомагала врегульовувати конфлікти всередині організації, конструктивно виступала в конфлікті навколо Південно-Китайського моря [14];

2) зміцнення відносин з великими державами. Зважаючи на своє унікальне географічне положення і державницькі традиції, Індонезія надає

важливого значення взаєминам з великими акторами, максимізуючи свої інтереси за рахунок дотримання нейтральної позиції;

3) здійснення багатосторонньої дипломатії. Індонезія завоювала довіру на міжнародній арені і активно задіяна в багатосторонній дипломатії, що є результатом посилення її потенціалу. Країна бере активну участь у глобальному управлінні та відіграє позитивну роль у міжнародних питаннях на зразок зміни клімату, сталого розвитку, миротворчості та ліквідації наслідків стихійних лих. Важливого значення було надано діяльності у таких форматах, як АТЕС, Групі 20, ОІС, Раді Безпеки ООН як непостійний член, а також взаємодії з країнами, що розвиваються, в тому числі в рамках Руху неприєднання;

4) формування національного образу «демократії, плюралізму і миру». Для перетворення Індонезії у впливову державу, президент Юдхойоно надав важливості виробленню м'якої сили поряд зі зміцненням жорстокої сили країни, а саме економічного потенціалу [14].

За президенства Сусіло Юдхойоно Індонезія намагалась зміцнити свій міжнародний статус шляхом більшого залучення у процеси глобального управління та участі у багатосторонніх форумах. У контексті цього зазначимо, що хоча з точки зору матеріальних можливостей Індонезія кваліфікувалась як середня держава, ця концепція рідко використовувалась в зовнішньополітичному дискурсі на офіційному рівні для пояснення активного прагнення держави долучитись до глобального управління [15]. Це викликано тим, що статус середньої держави саме у такому формулюванні сприймався всередині країни негативним чином – як відображення її недостатніх міжнародних амбіцій.

Натомість в індонезійських зовнішньополітичних колах домінувало уявлення про державу як «регіональну силу з глобальними інтересами та турботами», яка, як зазначив міністр закордонних справ Наталегав М. у щорічній прес-заяві в 2014 р., продовжуватиме рішуче виступати на користь дипломатичних засобів при вирішенні суперечок чи конфліктних ситуацій

[16]. Подібним чином висловився і колишній радник Юдхойоно Санто Дармосумарто, зазначивши, що статус середньої держави означає здатність держави стати лідером в регіоні або субрегіоні, а також демонструвати експертні знання і просувати певні питання, які становлять інтерес для міжнародного співтовариства [17]. Лише в ході другого президентського терміну Юдхойоно (2009-2014) особи, відповідальні за зовнішню політику в Індонезії офіційно почали використовувати термін «середня держава» як статус, який Індонезія намагається здобути.

Сусіло Юдхойоно на початку другого терміну своїх президентських повноважень запропонував нову багатовекторну дипломатію, відому під гаслом «мільйон (тисяча) друзів і жодного ворога», яка передбачала більш активну роль Індонезії на регіональному рівні та зміцнення двосторонніх відносин з окремими державами. В результаті Індонезія свідомо уникала суперечливих питань, таких, як спір у Південно-Китайському морі, які могли призвести до ескалації напруженості в регіоні або погіршити її відносини з великими державами регіону, як, наприклад, з КНР [18]. У той же час Індонезія розвивала тісні зв'язки зі США та проектувала свою лідерську позицію в мусульманському світі. Незважаючи на давню традицію нейтралітету і невтручання у внутрішні справи, яка залишається одним з основних принципів зовнішньої політики країни, Індонезія посилила свою роль в якості захисника прав людини і демократії у всьому регіоні.

На регіональному рівні міністром закордонних справ Індонезії М.Наталегавою було запроваджено концепцію «динамічної рівноваги», відповідно до якої члени АСЕАН повинні тісніше працювати з іншими гравцями для створення механізмів на зразок Східноазійських самітів, Зустрічей міністрів оборони АСЕАН, де жодна держава не буде займати домінуюче становище чи буде виключеною з процесу співробітництва. Активна історична роль та інтереси Індонезії в АСЕАН як «першої серед рівних» набула нового значення, оскільки сприяла посиленню участі країни в інших регіональних організаціях [4].

У своїй щорічній промові від 4 січня 2013 р. Марті Наталегави визначив дев'ять зовнішньополітичних пріоритетів Індонезії на 2013 рік: покращення двосторонньої співпраці зі стратегічними партнерами; розширення нетрадиційних експортних ринків Індонезії; активізація прикордонної дипломатії з сусідніми державами; посилення захисту індонезійських громадян за кордоном; підтримання миру і стабільності в регіоні; зміцнення демократії і захисту прав людини в регіоні та на глобальному рівні; посилення регіональної економічної стабільності і зростання; сприяння глобальному миру, безпеці та справедливості; просування справедливого глобального економічного порядку і порядку у сфері розвитку [19].

Міністр висловив бачення Індонезії як позитивної сили у забезпеченні регіональної стабільності, а також як активного гравця у глобальних справах, особливо при реалізації багатосторонньої дипломатії. При цьому Наталегави послався на роль Індонезії у форумах високого рівня на зразок АСЕАН, АТЕС, Групи 20, СОР, ООН, ОІС та РН. Він зазначив, що зовнішня політика Індонезії завжди здійснює внесок у пошук рішень для розв'язання глобальних проблем – від природних катастроф, продовольчої і енергетичної безпеки до транснаціональних злочинів, таких як тероризм і торгівля людьми. Окрім подолання безпекових та економічних викликів, серед зовнішньополітичних цілей зазначається зміцнення демократії і прав людини на регіональному і глобальному рівнях [20, с. 2].

Відтак, середньодержавна дипломатія Індонезії періоду Юдхойоно базувалась на регіональному лідерстві та активній міжнародній участі в умовах глобалізації. Визнавалось, що одного лише принципу «незалежної і активної» зовнішньої політики недостатньо у ХХІ ст., а тому важливими є креативність, прагматизм, адаптивність та інноваційність у підходах до подолання глобальних викликів [21]. Прагнення Юдхойоно перетворити Індонезію на глобального гравця (не глобальну державу, як зазначають деякі дослідники) виражене у баченні президентом таких ролей держави:

нормотворець, будівельник консенсусу, миротворець, посередник і представник держав, що розвиваються [22].

Як нормотворець, Індонезія пропонує ідеї щодо стандартів поведінки в міжнародних відносинах, які ведуть до стабільності і миру у світі. Наприклад, держава ініціювала створення Балійського демократичного форуму для розповсюдження ідеї демократії як ідеальної політичної системи для всіх країн, виходячи з положень теорії демократичного миру [23]. Як будівельник консенсусу, Індонезія відіграє ключову роль у досягненні згоди між державами, узгоджуючи різні погляди та інтереси, що особливо характерно для її участі в АСЕАН, де рішення приймаються шляхом консенсусу. Роль миротворця очевидна через участь індонезійського контингенту Гаруда в миротворчих операціях ООН в конфліктних зонах. У якості посередника Індонезія намагається примирити відмінності між державами для створення взаємної довіри і зменшення ризику виникнення конфлікту або нейтралізації вже розпочатого. Представництво інтересів держав, що розвиваються, на міжнародних форумах є глибоко вкоріненою історичною роллю Індонезії, закладеною на Азійсько-Африканській конференції 1955 р. у Бандунзі, де офіційна Джакарта була одним з ініціаторів відродження Третього світу [24, с. 16].

Реалізація даних концепцій ролі свідчить про прагнення Індонезії отримати статус середньої держави. Дослідження даного аспекту зовнішньої політики Індонезії є цікавим не лише через збільшення використання нею багатосторонніх форматів співробітництва як платформ для своєї середньодержавної дипломатії, а й через посилення її самоідентифікації як середньої держави політичними діячами країни і очікування від них такої поведінки з боку міжнародного співтовариства. Зазначені функціональні ролі є ідеалістичними з точки зору позиціонування Індонезії як нормативного гравця, зовнішній політиці якого притаманне моральне бачення. Тенденція Індонезії вирішувати глобальні проблеми через застосування національних ролей відповідає поняттю «добросовісного міжнародного громадянства»,

запропонованого Гаретом Евансом, яке стало однією з характеристик дипломатії середньої держави [25].

Зовнішня політика Індонезії під керівництвом нового президента Джоко Відодо, обраного у 2014 р., зумовлена прагненням відігравати більшу роль в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Стратегія Дж. Відодо свідчить про деякі зміни зовнішньополітичного курсу, що так чи інакше матиме вплив на відносини з іншими країнами регіону. У зовнішньополітичній програмі, підготовленій віце-президентом Юсуфом Калла «Бачення, місія та програма дій» у травні 2014 р., містяться такі пріоритети [26]:

1) основне завдання, яке ставить перед собою команда Джоко Відодо, полягає в оновленні політичної, економічної та культурної ідентичності Індонезії як країни-архіпелагу і морської держави, дотримуючись давнього принципу «вільної і активної» зовнішньої політики. Вважається, що це сприятиме перетворенню держави на ключового гравця у забезпеченні стабільності в регіоні. Серед завдань у цій сфері виокремлені наступні: проводити морську дипломатію для врегулювання морських суперечок з десятьма сусідніми державами; забезпечувати територіальну цілісність Індонезії; захищати природні ресурси та виключні економічні зони; зміцнювати оборонну дипломатію; пом'якшувати морські протиріччя і територіальні конфлікти з великими державами [27].

2) зміцнення глобальної ролі Індонезії через дипломатію середньої держави шляхом посилення участі як в глобальних організаціях на зразок ООН та Групи 20, так і в регіональних структурах, а також через активне залучення у розв'язання конфліктів та миротворчість. Термін «середня держава» вперше було включено в офіційний середньостроковий план розвитку держави на 2015-2019 рр. У Стратегічному плані МЗС також йдеться про те, що зовнішня політика Індонезії буде спрямована на отримання глобальної ролі як середньої держави та позиціонування себе як регіональної сили з вибіркоким глобальним залученням, надаючи

пріоритетного значення питанням, що безпосередньо стосуються національних інтересів [28].

3) розширення залучення в Індійсько-Тихоокеанському регіоні, що означає інтеграцію Індійського та Тихого океанів як основний напрям реалізації зовнішньої політики Індонезії. Таким чином, уряд має на меті зміцнити регіональну архітектуру з метою запобігання гегемонії великих держав та регулювання впливу регіональної економічної інтеграції і вільної торгівлі на національні економічні інтереси. Для цього вважається необхідним: посилення лідерства держави в АСЕАН, зміцнення регіональної архітектури через АСЕАН та Східноазійські саміти, а також підтримка всеосяжного морського співробітництва, особливо в рамках АРСІО [26].

Демонстрування бажання водночас використати статус Індонезії як середньої держави та підкреслити роль морських шляхів свідчить про появу нових акцентів у зовнішньополітичному курсі Дж. Відодо. Тим не менш, розглянута нами стратегія не містить комплексного бачення і чітких стратегій щодо напрямків зовнішньої політики Індонезії. Вважається, що принципово суттєвих змін запроваджено не буде і продовжиться робота над реалізації порядку денного С. Юдхойоно [29]. Така думка викликана тим, що теперішній президент зосереджений передусім на вирішенні внутрішньодержавних і регіональних питань для сприяння економічному розвитку та подальшого утвердження ролі держави у міжнародних питаннях.

Аналіз офіційних документів зовнішньополітичного відомства Індонезії дозволив з'ясувати основні цілі зовнішньої політики держави для зміцнення її ролі в глобальному та регіональному співробітництві. Стратегічний план МЗС Індонезії на 2005-2025 рр. містить багато посилань на глобальну роль країни. Як зазначається в документі, метою зовнішньої політики є збільшити роль Індонезії як лідера та її внесок у міжнародне співробітництво, а також посилити дипломатичну роль Індонезії при розгляді багатосторонніх питань з метою захисту національних інтересів. Окрім

цього, імплементація міжнародних норм та міжнародна кооперація стала важливою з точки покращення іміджу держави за кордоном [30].

Стратегічний план МЗС на 2010-2014 рр. визначив такі завдання зовнішньої політики Індонезії: 1) посилення ролі та лідерства Індонезії у створенні спільноти АСЕАН у політико-безпековій, економічній і соціокультурній сферах; 2) посилення дипломатичної ролі Індонезії у вирішенні багатосторонніх питань; 3) збільшення співробітництва в різних сферах між Індонезією та іншими державами в азійсько-тихоокеанському, американському, африканському і європейському регіонах; 4) підвищення якості міжнародного права і співробітництва без шкоди з боку політичних, юридичних, технічних і безпекових факторів; 5) підвищення якості протокольної та консульської служби; 6) покращення іміджу Індонезії перед внутрішньою та міжнародною аудиторією; 7) збільшення якості управління і всеосяжної дипломатії (багатотрекової дипломатії із залученням всіх зацікавлених осіб) [31, с. 30].

У Національному плані розвитку в середньостроковій перспективі на 2015-2019 рр. міститься наступне: 1) збільшення якості глобального співробітництва для забезпечення взаємного порозуміння між цивілізаціями, миру у світі, а також вирішення глобальних проблем, що загрожують людству; 2) збільшення ролі і лідерства Індонезії на регіональному рівні в рамках АСЕАН; 3) збільшення ролі і лідерства Індонезії на глобальному рівні в Групі 20 і АТЕС; 4) активізація співпраці Південь-Південь і тристороннього співробітництва з питань розвитку; 5) просування демократії і прав людини; 6) посилення ролі Індонезії в багатосторонніх форумах [32, с. 101].

Стратегічний план МЗС Індонезії на 2015-2019 рр. наголошує на наступних цілях зовнішньої політики держави: 1) ефективній морській і прикордонній дипломатії; 2) посиленні лідерства Індонезії в АСЕАН; 3) збільшенні ролі Індонезії на глобальному рівні; 4) сильній економічній дипломатії; 5) захисті індонезійських громадян, підприємств і діаспори за кордоном; 6) якісній зовнішній політиці; 7) високому рівні національної

підтримки та зобов'язань щодо зовнішньополітичних та міжнародних угод;
8) моніторингу результатів ефективності дипломатії [28].

Показовим є те, що Генеральний директорат з питань багатостороннього співробітництва МЗС Індонезії визначив завдання, які мають бути виконані в період 2015-2019 рр. у рамках програми «Посилення ролі і дипломатії Індонезії в багатосторонніх структурах»:

1) збільшення ролі Індонезії в багатосторонніх форумах, де роль визначається як активна участь, а багатосторонні форуми – як міжнародні інституції чи органи глобального рівня;

2) посилення лідерства Індонезії в багатосторонніх форумах, де лідерство – це авторитет, досягнутий завдяки довірі та врахуванню позицій Індонезії з боку міжнародного співтовариства, що дозволяє їй впливати на політику в міжнародних форумах. Лідерство може бути продемонстроване через виконання ролі ініціатора, посередника та координатора;

3) імплементація багатосторонніх угод за участі зацікавлених осіб на національному рівні, під якими маються на увазі відповідні міністерства та інституції і громадянське суспільство [33, с. 8-10].

Зауважимо, що в добу Сухарто Індонезія також відігравала активну роль у багатосторонніх форматах співробітництва, особливо у форумах країн, що розвиваються, таких як Рух неприєднання та переговорах на рівні Північ-Південь. Однак, відтоді у глобальній дипломатії Джакарти відбулись суттєві зрушення, що проявилось у наступному:

1) усвідомленні важливості захисту демократичних цінностей, охорони навколишнього середовища та культурних надбань на міжнародній арені. Індонезія як країна з величезними природними ресурсами та багатою культурною спадщиною ставить за мету своєї глобальної дипломатії в поставторитарний період сприйняття її міжнародною спільнотою як країни, яка переймається цими проблемами;

2) змінах у економічній дипломатії та дипломатії розвитку. В той час, як Індонезія була і залишається членом Групи 77, її членство у відносно

новій Групі 20 – набагато вужчій, яка об'єднує як розвинені країни, так і країни, що розвиваються, – надає їй можливість забезпечити собі новий імідж і роль на міжнародній арені [34].

Висновки. У зв'язку з внутрішньополітичними змінами в Індонезії наприкінці ХХ ст. та трансформацією зовнішнього середовища виникла необхідність у активізації політики багатостороннього співробітництва як методу інтеграції країни в міжнародну політику, засобу впливу на її формування, гарантію національної безпеки і способу демонстрації особливої індонезійської ідентичності. В основі посилення участі країни в багатосторонніх форматах співробітництва лежать: 1) концепція «незалежної і активної зовнішньої політики», яка ставить наголос на позаблоковий статус Індонезії і дозволяє країні проводити багатовекторну дипломатію, відстоюючи власну позицію щодо різних міжнародних проблем; 2) концепція «дипломатії довіри», яка виходить з того, що для посилення своєї ролі Індонезія має завоювати довіру до себе на міжнародній арені, беручи активну участь у глобальному управлінні; 3) сприйняття політичною елітою значення країни як в регіоні Південно-Східної Азії, так і на міжнародній арені, що знаходить своє вираження в концепціях національної ролі Індонезії як провідної середньої держави, регіонального лідера і глобального актора, зразкової демократії, моста та посередника і прикладу для наслідування.

Список використаних джерел

1. Hermawan Y.P., Indraswari R. Materialisasi Ide Indonesia Dalam Institusi-Institusi Internasional / Lembaga Penelitiandan Pengabdiankepada Masyarakat Universitas Katolik Parahyangan. – 2013. – 98 p.

2. Rosyidin M. Bandung Spirit and Middle Power Diplomacy: The Need for International Networking in Contemporary Indonesia's Foreign Policy / Bandung Conference and Beyond: Rethinking International Order, Identity, Security, and Justice in A Post-Western World, Universitas Gadjah Mada. – Yogyakarta, 8-10 April 2015. – 19 p.

3. Hutabarat L. Indonesian Participation in the UN Peacekeeping as an Instrument of Foreign Policy: Challenges and Opportunities // Global & Strategis. – July-Dec. 2014. – Vol. 8, No. 2. – P. 183-198.

4. Sebastian L. Indonesia's Dynamic Equilibrium and ASEAN Centrality // RSIS Indonesia Programme. – November 12, 2013. – 12 p.

5. Santikajaya A. Analyzing the Role of Non-BRICS Developing Countries in the G-20: A Case Study of Indonesia // Asia-Pacific College of Diplomacy. – January, 2015. – 28 p.

6. Indonesia's Constitution of 1945, Reinstated in 1959, with Amendments through 2002 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.constituteproject.org/constitution/Indonesia_2002.pdf?lang=en

7. Другов А. Индонезия: судьбы национальной идеологии // Юго-Восточная Азия: актуальные проблемы развития. – 2016. – №32. – С. 50-70.

8. Hatta M. Indonesia's Foreign Policy // Foreign Affairs. – Apr., 1953. – Vol. 31. – No. 3. – P. 441-452.

9. The President of the Republic of Indonesia, Bacharudin Jusuf Habibie. Law of the Republic of Indonesia Number 37 Year 1999 Regarding Foreign Relations // State Gazette of the Republic of Indonesia Number 156 of 1999, Supplement to State Gazette 3882. – Jakarta, 14 September 1999. – 8 p.

10. Ефимова Л. Внешнеполитический процесс в Индонезии // Вестник МГИМО Университета. – 2010. – №1 (10). – С. 202-211.

11. Хохлова Н.И. Внешняя политика Индонезии в период «Реформации» после 1998 г. : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. истор. наук: спец. 07.00.15. – История международных отношений и внешней политики. – М., 2013. – 25 с.

12. Speech by H.E. Dr. Susilo Bambang Yudhoyono, President of the Republic of Indonesia before the Indonesian Council on World Affairs [Электронный ресурс]. – Jakarta, 19 May 2005. – Режим доступа: <http://www.kemlu.go.id/en/pidato/presiden/Pages/Speech-by-H.E.-Dr.-Susilo->

[Bambang-Yudhoyono-President-of-the-Republic-of-Indonesia-before-the-Indone.aspx](#)

13. Parameswaran P. Between Aspiration and Reality: Indonesian Foreign Policy After the 2014 Elections // The Washington Quarterly. – Fall 2014. – Vol. 37. – No. 3. – P. 153–165.

14. Zhida J. Indonesia's "Confidence" Diplomacy under the Yudhoyono Government [Электронный ресурс] // China Institute of International Studies. – December 31, 2012. – Режим доступа: http://www.ciis.org.cn/english/2012-12/31/content_5638110.htm

15. Bezglasnyy A. Middle power theory, change and continuity in the Asia-Pacific / A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts. – Vancouver : University of British Columbia. – April 2013. – 60 p.

16. The 2014 Annual Press Statement by the Minister for Foreign Affairs of the Republic of Indonesia, H.E. Dr. R.M. Marty M. Natalegawa. – Jakarta. – 7 January 2014. – 13 p.

17. Darmosumarto S. Indonesia: a new 'middle power' // The Jakarta Post. – 30 October 2009. – Режим доступа: <http://www.thejakartapost.com/news/2009/10/30/indonesia-a-new-middle-power039.html>

18. Puspitasary I. Indonesia's new foreign policy – "Thousand friends – zero enemy" // IDSA Issue Brief. – August 23, 2010. – 6 p.

19. The 2013 Annual Press Statement Dr. R.M. Marty M. Natalegawa Minister for Foreign Affairs Republic of Indonesia [Электронный ресурс]. – Jakarta, 4 January 2013. – Режим доступа: <http://www.kemlu.go.id/en/pidato/menlu/Pages/2013-Annual-Press-Statement-Dr.-R.M.-Marty-M.-Natalegawa-Minister-For-Foreign-Affairs-Republic-of-In.aspx>

20. Poole A. A "democratic" process? Change and continuity in foreign policymaking in Indonesia / Prepared for Australian Political Studies Association (APSA) Annual Conference 2013. – September, 2013. – 11 p.

21. Yudhoyono S.B. The big shift and the imperative of 21st century globalism [Электронный ресурс]. – January 27, 2011. – Режим доступа: <https://www.menpan.go.id/site/berita-terkini/kata-pengantar-dan-pidato-presiden-ri-pada-world-economic-forum-annual-meeting-2011>

22. Yudhoyono S.B. Indonesia's Role as Regional and Global Actor [Электронный ресурс]. – 2 November 2012. – Режим доступа: <https://www.wiltonpark.org.uk/president-yudhoyonos-speech-at-our-annual-address/>

23. Yudhoyono S.B. Opening statement at Bali Democracy Forum IV [Электронный ресурс]. – December 12, 2011. – Режим доступа: <http://www.presidentri.go.id/index.php/eng/pidato/2011/12/08/1762.html>

24. Rosyidin M. The Road to 'Niche Diplomacy': Comparing Indonesia's Middle Power Diplomacy under Susilo Bambang Yudhoyono and Joko Widodo / Paper presented at the International Conference on Social and Politics: The Challenges of Social Sciences in a Changing World. – Universitas Muhammadiyah Yogyakarta. – 26-28 January 2016. – 35 p.

25. Evans G. Middle Power Diplomacy [Электронный ресурс]. – Santiago: Chile Pacific Foundation. – 29 June 2011. – Режим доступа: <http://www.gevans.org/speeches/speech441.html>

26. Joko Widodo dan Jusuf Kalla. Jalan Perubahan untuk Indonesia yang Berdaulat, Mandiri, dan Berkepribadian. Visi Misi dan Program Aksi. – Jakarta, Mei 2014. – 49 hal.

27. Aritonang M.S., Witular R.A. Jokowi-Kalla hawkish on economic policies [Электронный ресурс] // The Jakarta Post. – May 21, 2014. – Режим доступа: <http://www.thejakartapost.com/news/2014/05/21/jokowi-kalla-hawkish-economic-policies.html>

28. Rencana Strategis Kementerian Luar Negeri Republik Indonesia Tahun 2015-2019. – Jakarta, 2015. – 69 hal.

29. Connelly A.L. Indonesian foreign policy under President Jokowi // Lowy Institute for International Policy. – 2014. – 22 p.

30. Visi dan Arah Pembangunan Jangka Panjang (PJP) Tahun 2005–2025. Kantor Menteri Negara Perencanaan Pembangunan Nasional / Badan Perencanaan Pembangunan Nasional. – Jakarta. – 142 hal.

31. Rencana Strategis Kementerian Luar Negeri Republik Indonesia Tahun 2010-2014. – Jakarta, 2010. – 143 hal.

32. Rencana Pembangunan Jangka Menengah Nasional (RPJMN) 2015-2019. Kementerian Perencanaan Pembangunan Nasional/ Badan Perencanaan Pembangunan Nasional. – Jakarta, 5 Januari 2015. – 311 hal.

33. Rencana Strategis Direktorat Jenderal Kerja Sama Multilateral Kementerian Luar Negeri Republik Indonesia 2015-2019. – Jakarta, 2015. – 17 hal.

34. Acharya A. Indonesia Matters: Asia's Emerging Democratic Power. – Singapore, 2014. – 135 p.